

Javítási-értékelési útmutató az OKTV első (iskolai) fordulójához filozófiából 2009

Az első (iskolai) forduló során **összesen 50 pont** szerezhető. Az értékelés során csak egész pontszám adható.

A feladatokra fél pont nem adható.

1. Számozza meg - a legkorábbival kezdve - az alábbi filozófiai irányzatokat, iskolákat!

5. egzisztencializmus
4. racionalizmus
1. szofista filozófia
2. sztoikus iskola
3. skolasztikus filozófia

5 pont	
--------	--

Minden tévesztés pontlevonással jár.

2. Írja a fenti számokat a képviselők neve alá!

Descartes	Protagorász	Sartre	Szent Tamás	Epiktétosz
4.	1.	5.	3.	2.

5 pont	
--------	--

3. Melyik gondolkodóra ismer az alábbi állítások alapján? A számokat írja be a táblázat megfelelő oszlopába!

1. Nagy Sándor nevelője volt.
2. Feltételezett egy tökéletes és örök szellemi világot, az ideák világát.
3. Beszélgetve tanított, filozófiáját nem foglalta írásba.
4. Az athéni Akadémia megalapítója.

5. A létezők keletkezését 4 okra vezette vissza.
6. Fontos műve: Az állam.
7. Úgy vélte, hogy elválaszthatatlan a dolog a lényegétől.
8. Kategóriákba sorolta a létezőket.
9. Beszélgetéseit az ún. bábáskodó módszer segítségével folytatta.
10. Ismert műve a Nikomakhoszi etika.

Szókratész	Platón	Arisztotelész
3; 9	2; 4; 6	1; 5; 7; 8; 10

10 pont	
---------	--

4. Írja a szerzőket a műcímek mellé!

Cím	Szerző
Logikai-filozófiai értekezés	<i>Wittgenstein</i>
Summa Theologiae	<i>Aquinói Szent Tamás</i>
Értekezés a módszerről	<i>Descartes</i>
A tiszta ész kritikája	<i>Kant</i>
Így szólott Zarathustra	<i>Nietzsche</i>
Metafizika	<i>Arisztotelész</i>
Vallomások	<i>Szent Ágoston</i>

7 pont	
--------	--

5. Válaszoljon az idézet elolvasása és értelmezése után a szöveghez kapcsolódó kérdésekre!

„Állandóan azzal foglalkoztak, hogy megcáfolják a többi filozófiai szekta valamennyi dogmáját anélkül, hogy ők maguk dogmatikus módon bármit is kijelentettek volna. Tevékenységük arra korlátozódott, hogy előadják és bemutassák a többiek tanítását, ám ők maguk semmit sem jelentettek ki határozottan. A „minden állítással szemben áll egy ellentétes állítás” kijelentés is az ítélet felfüggesztését szolgálja: amikor ugyanis a tények nem hangzanak egybe, ám a rájuk vonatkozó, egymással ellentétes állítások egyformán erősek, akkor ebből az igazság nem ismerete következik.” (Diogenész Laertiosz)

- a) Írja be a táblázatba, melyik korszak, melyik irányzatról ír a fenti idézet szerzője?
(1-1 pont)

<i>Korszak</i>	<i>Irányzat</i>
<i>ókor/antik görög filozófia</i>	<i>szkeptikusok / szkepticizmus</i>

- b) Húzza alá a megadott válaszok közül, mit jelent a szövegben szereplő *dogma* szó?
(1 pont)

állítás, tantétel

igazolható állítás

logikai módszer

észérv

3 pont	
--------	--

6. Mely filozófusoktól származnak az alábbi idézetek?

- a) „Azt következtetem, és szilárd igazságnak tartom, hogy ez a tétel: „én vagyok, én létezem”, szükségképpen igaz, valahányszor kifejtem, vagy elmémben megfogom.”

- b) „A mindent látó isten, aki látta az embert is: ennek az istennek meg kellett halnia! Nem visel el az ember ilyen szemtanút.”

c) „Csak az eszes lény képes arra, hogy a törvények képzete, vagyis elvek alapján cselekedjék: csak neki van akarata. Mivel a cselekedeteknek törvényekből való levezetéséhez észre van szükség, ezért az akarat nem egyéb, mint gyakorlati ész.”

d) „Az elme, ahogy mi mondjuk, fehér lap, amelyre semmi sincs írva, ideák nélkül való. Hogyan telik meg? Erre egy szóval felelek: tapasztalásból, ezen alapul minden tudásunk, és végeredményben ebből is származik.”

Az idézet betűjele	A szerző neve
a)	<i>Descartes</i>
b)	<i>Nietzsche</i>
c)	<i>Kant</i>
d)	<i>Locke</i>

4 pont	
--------	--

7. Adja meg az alábbi leírásoknak megfelelő fogalmakat! (részfeladatonként 1-1 pont)

a) tapasztalat előtti, tapasztalattól független

a priori

b) szó, tan, értelem; a görög filozófiában egyaránt jelent értelmes beszédet és általános, rendező, alkotó kozmikus elvet

logosz

c) ismereteink végső forrásaként a tapasztalatot megjelölő filozófiai álláspont, irányzat

empirizmus

d) a filozófia egyik ága, a fizikai világon túli létezők tudománya

metafizika

e) önmagában fennálló, másra nem szoruló létező

szubsztancia

f) rendezett világmindenség (görög eredetű kifejezéssel)

kozmosz

6 pont	
--------	--

8. Válaszoljon – a megadott idézet alapján - Menón kérdésére érvekkel, bemutatva Platón filozófiájának a kérdéssel összefüggő tanításait!

Az írás terjedelme ne haladja meg az egy oldalt!

„MENÓN Igen, Szókratész. De miképpen gondolod azt, hogy nem tanulunk, hanem amit tanulásnak nevezünk, az *visszaemlékezés*? Meg tudsz-e rá tanítani, hogy ez így van?” (Platón: *Menón*)

A feladat megoldási javaslatában az érveléshez szükséges lényegi tartalmi elemek, problémák és fogalmak vannak kiemelve. A feladat megoldásaként minden tartalmilag megfelelő érvelés elfogadható.

A feladat értékelésekor a problémaérzékenység, a filozófiatörténeti tájékozottság és az érvelés minősége (javasolt összpontszám: 8) mellett vegyük figyelembe a kifejtés nyelvi színvonalát is (javasolt pontszám: 2).

Értékelhető tartalmi elemek:

Az idézet tételmondata: *amit tanulásnak nevezünk, az visszaemlékezés*. Platónnak ez az álláspontja az ideatanával, a két világról és az emberről alkotott lét- és ismeretelméleti felfogásával összefüggésben értelmezhető. Az ideatan szerint két világ létezik, az egyik az ideák (örök, tökéletes, változatlan, valódi létezők, csak értelemmel foghatók fel), a másik az egyedi (az ideákból részesedő, változó, kevésbé tökéletes, érzékelhető) létezők világa. Az ideák és a fizikai létezők világa között a részesülés mellett a halhatatlan lélek teremt kapcsolatot. Az ember kettős lény, az ideák világából érkező halhatatlan lélek a születéskor egyesül a halandó testtel. A lélek az ideák világában még birtokolja a tudást, az ideák ismeretét, amelyeket – egy mitológiai utalás szerint – a testbe költözéskor elfelejt, majd a földi élet során fokozatosan visszaemlékezik (gör. anamnészisz) a korábban megismert ideákra. A tudás a valódi létezőkre vonatkozik (ideák), a vélekedés a változó dolgokra.

10 pont	
---------	--